

Korona Krizi Devletin Yeni Beka Sorunu mu?

Emrah Tekin

03.05.2020

Tanımlanmış ismiyle Covid-19 adlı virüsün neden olduğu salgın hastalık sonucu küreyi saran korona krizi, dördüncü ayını geride bırakmak üzere. Gözlemlendiği kadarıyla devletleri tüm dünyada hazırlıksız yakalayan kriz hali TC için de fazlasıyla geçerli. İktidar aldığı önlemlerin getirdiği, kerameti kendinden menkul bir özgüvenle, “virüs, aldığımız önlemlerden güçlü değil” söylemini yükseltti. Korona Krizi’nin küresel ağırlığını arttırmaya başladığı dönemlerde, devleti yöneten siyasi kadro, sorunun çok boyutluluğunu görmek bir yana, Çin’den boşalması beklenen ihracat arzını doldurmaya soyunarak fırsat devşirme yoluna gitti. Ancak bu fırsat beklentisi boşa çıkarken iktidar cenahına, ilk vakanın ilan edilmesi sonrası bir hafta kadar süren uzun ve anlamlı bir suskunluk hakimdi.

Korona Krizi’nin somut varlığının kabulü sonrası yapılan ilk hamle ise içeriği patronlara güvence olan “ekonomik istikrar kalkını” adı verilen önlem paketi oldu. Devlet iktidarının, *sınır ötesi operasyonlarından aşına olduğumuz ve “kalkan”* gibi militarist çağrışımlar taşıyan hamleleri yeni değil. Bu durum devlet iktidarında, karşılaştığı herhangi bir sorunu, o meseleyi çözmekten çok, kendi gücünü test ederek karşılama refleksinin gelişmesini sağladı. Ancak korona krizinde bu refleksif söylemin gelişmesinin önündeki engel, virüsün döviz krizi, Rojava “tehdidi” ve benzeri “dış destekli şer odakları” türünden bir düşman olmamasıydı. Böylece devletin kriz karşısında herhangi bir stratejisinin olmadığı ortaya çıktı. Bu durum diğer yandan kimi muhalif kesimlerce, kriz öncesi yaşanan Pazarkule’deki göçmenler sorunu, İdlip yenilgisi, tıkanma emareleri gösteren başkanlık sistemi gibi açmazlarla ilişkilendirildi ve Korona Krizi’nin iktidarın sonu olacağı şeklinde yorumlandı. Ancak kriz, her ne kadar ekonomik bir fırsata ya da düşmanlaştırılacak bir objeye dönüştürülemezse de, muhalefet üzerine sallanacak bir sopa olarak araçsallaştırıldı.

Muhalefetin, AKP-MHP iktidar bloğu tarafından 2015’ten bu yana kriminalize edilen kanadı HDP’ye yönelik kayyum atamaları hız kesmedi. İktidar sopasının sert ve sivri kısmı HDP’ye yönetilirken muhalefetin “parlamentar” kanadı, aşamalı bir şekilde kriminalize edildi. Korona Krizi’nin ilk günlerinden itibaren, devlet kurumlarının krize müdahaledeki yetersizliğinin aksine, muhalefet partilerinin yönetimindeki belediyelerin gösterdiği performans, iktidar cenahında, öncelikle kaşların kalkmasına yol açtı. Muhalefet belediyelerinin, iktidarın korona krizi boyunca vitrin yüzü olan Sağlık Bakanı Fahrettin Koca üzerinden, süreci iyi yürüttüğü algısını yaralama potansiyeli taşıyan faaliyetleri kısa sürede “paralel devlet” suçlamalarının muhatabı oldu. İktidarın bu agresif tutumunda, muhalefetin yerellerdeki mobilizasyonundan ziyade, kendi inisiyatifi dışındaki birtakım siyasi öznelerin yok sayılması ve hareket alanı tanınmamasının amaçlandığı belirtilmeli. Bu tavrı, korona krizini fırsat bilen devletlerin, yerelleri yok sayarak merkezizetçiliği baskın kılmayı esas alan “devlet benim” politikaları bağlamında da değerlendirmek gerek.

İstanbul ve Ankara başta olmak üzere, muhalefete ait belediyelerin başlattığı dayanışma kampanyalarının yasaklandığı günlerde Cumhurbaşkanlığı’nın duyurduğu “Milli Dayanışma Kampanyası” halktan maddi yardım talebinin yanı sıra “kendi başınızın çaresine bakın” mesajı da içeriyordu. Kampanya, Erdoğan’ın korona krizi sonrası yaptığı “ulusa sesleniş” konuşmalarından birinde, patronlara yönelik sarf ettiği “neşeniz yerinde” sözü ile birlikte değerlendirildiğinde, devletin kriz sonrası sınıfsal karakterini de kristalize ediyor. Yine aynı günlerde devlet, bir yandan “hayat eve sığar” demagojisi yapar, diğer yandan da “çarkın dönmesini” bir öncelik olarak belirlerken, yaşamak için evde olmamaları gerekenlere yönelik, zor kullanma yöntemlerini kullanmaktan geri durmadı. Bu zor yöntemleri, “Çalışmasam ekmek yok, beni bu virüs değil, senin düzenin öldürür!” diyen tır şoföründen sağlık sistemini eleştiren sağlıkçılara, gazetecilere, kısacası devletin korona krizindeki politikalarına itiraz eden tüm kesimleri hedef aldı.

Korona krizi boyunca iktidarın muhalefete gösterdiği “azı dişi” olarak belirginleşen İçişleri Bakanı Süleyman Soylu’nun kabul edilmeyen istifası ile sonuçlanan 10 ve 12 Nisan tarihlerine ise bir parantez açmakta yarar var. 10 Nisan gecesi aniden ilan edilen sokağa çıkma yasağı sonrası yaşanan kargaşa ve sonrasında 12 Nisan gecesi Soylu’nun sosyal medyadan duyurduğu istifası, iktidar bloğunda yer alan çatlakların yanı sıra, güç dengelerinin ve iktidar bileşenlerinin “özgül ağırlıklarına” dair bir fikir de verdi. AKP’de yıllardır alışageldiğimiz “istifa ettirme ya da görevden alma” şeklinde gelişen pratiklerin aksine bir izlenim veren Soylu’nun istifası sonrası gerek MHP Lideri Devlet Bahçeli, gerek Vatan Partisi’ne yakın medya organlarının, istifanın geri alınması ya da Erdoğan tarafından kabul edilmemesi yönünde-

ki “çabaları” dikkat çekiciydi. O gece geç saatlerde istifa kararının Erdoğan tarafından geri çevirmesi, iktidarın ırkçılık paydasında ortaklaşan ulusalcı ve milliyetçi kanatlarının söz konusu “çabalarının” bir karşılığı olarak not edilebilir. Ancak diğer taraftan, 2018’deki istifa restinin ardından, kırmızı çizgisi güç paylaşımı olan Erdoğan nezdinde, kendi siyasi gücü olan bir özne olarak belirginleşen Soylu’nun ikinci restinin uzun vadedeki sonucunu önümüzdeki süreçte görmemiz muhtemel. İstifa krizinin yaşandığı gece, Soylu’nun gerilim yaşadığı Berat Albayrak’a yakın Pelikancıların medya organlarındaki “itidalli” yaklaşımının ve Erdoğan’ın bir süre önce, iktidar bloğunun bu “gizemli” bileşeniyle birlikte fotoğraf veren tavrının da Soylu’nun istikbaline dair ihtimaller bağlamında altı çizilmeli.

Korona krizi bahane edilerek ağırlıkla mafya-çete liderlerinin serbest bırakıldığı infaz yasasında da iktidar içi güç dengelerine dair alt-okumalar yapılabilir. Geçmişte Erdoğan’a hakaret ettiği iddiasıyla hakkında dava açılan, yine Erdoğan’a yönelik olarak “Devletin sahibi sen değilsin!” şeklinde meydan okuyan çete lideri Alaattin Çakıcı’nın serbest kaldığı infaz yasası, Devlet Bahçeli üzerinden, iktidar bloğunda yeni bir anlaşma yapıldığı izlenimi veriyor. Erdoğan’ın uzun süredir ayak dirediği yasaya bu süreçte onay vermesiyle serbest kalan Alaattin Çakıcı’nın “hasmı” bir başka çete lideri Sedat Peker’in ise bir süredir Balkanlarda olması, devlet-çete-kontrgerilla ilişkileri ve güç dengeleri bağlamında dikkat çekici.

Devlet iktidarı, korona krizi ile bir taraftan “görebildiğimiz” bu sorunlarla karşı karşıyayken diğer taraftan krizden beka devşirme hamleleri yaptı. Virüs tehdidine karşı işçileri çalışmaya zorlama ve ücretsiz izni yasal güvenceye alma şeklinde, patronların lehine hayata geçen bu hamleler, devletin gücünü ezilenler üzerinde tahkim etme politikalarının bir tezahürü. Korona Krizi’nin başından bu yana gerek ezilenler karşısında kayıtsız şartsız patronlardan yana tavrı, gerekse çete liderleri lehine çıkardığı infaz yasasıyla “bizim çocuklar” tavrını belirginleştirmesi, devletin krizden devşireceği bekanın sınırlarına dair bir tahmin yürütmek için ipuçları verebilir. Bu ipuçlarının ezilenler açısından olumlu ya da olumsuz sonuçlarına dair fikir yürütürken, AKP’yi iktidara taşıyan 1999 depremi ve 2001 krizi gibi tarihsel dönemeçlerin aleyhte tekerrürü ihtimali ve güç kaybetme eğilimi taşıyan iktidarın daha da otoriterleşeceği akıldaki tutulmalı.

Anarşist Kütüphane



Emrah Tekin
Korona Krizi Devletin Yeni Beka Sorunu mu?
03.05.2020

Bu yazı Meydan Gazetesi'nin 53.sayısında yayınlanmıştır.

tr.anarchistlibraries.net